

Per Stig Møllers tale ved Europa-Parlamentsvalgkonferencen

Taler

Per Stig Møller
Udenrigsminister

Dato

30. april 2004

Sted

København

(Det talte ord gælder)

Lad mig begynde med at tage jer med tilbage til et topmøde i Europarådet for 10 år siden, i oktober 1993. I en markant tale til topmødet kom den tjekkiske præsident Václav Havel med en skarp kritik af Vesteuropas tøven og ubeslutsomhed over for de østeuropæiske lande. Fire år efter jerntæppets fald advarede Havel om, at Europa var ved at glemme sine fundamentale værdier til fordel for en endeløs, teknisk diskussion om toldtariffer, kvoter, institutioner og lovbestemmelser.

I dag, 10 år senere, har vi med udvidelserne af EU og NATO endegyldigt skrinlagt den tøven, der var dengang. Vi har forankret de østeuropæiske naboer i et samlet Europa og dermed givet freden og demokratiet i Europa solide rammer. Aldrig før har fred og demokrati stået så fundamentalt stærkt i Europa. Aldrig før har så mange europæere stået sammen i et fællesskab.

Når vi i morgen optager 10 nye lande i EU, lukker vi definitivt det sidste kapitel i bogen om det blodige 20. århundrede. Nu kan vi sammen begynde at skrive historien om det 21. århundrede. Udvidelsen markerer opfyldelsen af en af de

absolutte hovedmålsætninger i dansk udenrigspolitik i mere end et årti. Den er et synligt tegn på, at nok kan vejen fra politiske visioner til virkelighedens verden være lang og stenet. Men den politiske vision om et samlet Europa var ikke bare et tomt løfte.

Om 10 år vil vi måske se tilbage på udvidelsen som en selvfølge, på samme måde som vi i dag anser væbnede konflikter mellem EU-landene for utænelige. Men ingen af delene er jo en naturlov.

[Et fredeligt Europa med fælles værdier] _Langt størstedelen af Europas historie har været kendetegnet af krige, konflikter og skillelinjer. Den græske historiker og geograf Strabon begyndte ganske vist sin "Geographica" fra år 0 med Europa, fordi - som han skrev - "det fra naturens hånd er bedst egnet til at udvikle fremragende mennesker og regeringssystemer".

Men historien har vist, at fred ikke skabes, bare fordi man har fælles geografi, fælles menneskesyn og fremragende mennesker med fælles regeringssystemer. I middelalderen var alle Europas kongeriger og fyrstedømmer katolske, og aldrig lå de så vedholdende i krig med hinanden.

Det har ikke skortet på tanker blandt Europas humanister om, hvad der skulle til for at skabe fred. Omkring 1310 foreslog den tyske munk Engelbert af Admont, at man skabte "et enkelt rige med et enkelt hoved". Men de forskellige kongeriger, som indgik i dette rige, skulle vel at mærke bevare deres forskellige retstraditioner. I 1464 foreslog Kong Podiebrad af Böhmen nærmest et EU i form af en europæisk fyrsteforsamling. Danmark ville gerne være med, men det

ville Frankrig ikke - og så var den potte ude. I 1700-tallet gik der nærmest mode i afhandlinger om "den evige fred". Mest kendt er Kants forslag om en retstilstand mellem staterne. En retstilstand, der kunne ophæve naturtilstanden mellem staterne, på samme måde som retssamfundet inde i staterne havde ophævet naturtilstanden mellem borgerne. Også for Kant var det vigtigt at understrege, at forskellighederne mellem lande og befolkninger skulle bestå, fordi den frie konkurrence sikrer en ligevægt, og fordi handel mellem landene er et fredeligt bindemiddel, der gør, at fred bliver langt at foretrække for krig.

Men i praksis fortsatte krigene og splittelsen i Europa jo. Og de politikere, der kom tættest på at realisere et samlet Europa, som f.eks. Napoleon, Hitler og Stalin, havde midler og mål, der lå langt fra de værdier og den respekt for Europas mangfoldighed, som vi i morgen kan fejre sammen med 10 nye medlemslande. Først med EU-samarbejdet efter 2. verdenskrig har vi for alvor realiseret visionen om et helt Europa på grundlag af vores fælles værdier.

De europæiske værdier bygger på tolerance og individualisme. Tolerancen indebærer respekt for forskelligheder mellem mennesker og nationer. Kun intolerancen accepterer vi ikke, for den vil jo ophæve tolerancen. Og individualismen indebærer, at vi insisterer på menneskelig værdighed, på individuelle frihedsrettigheder og på den enkeltes ansvar for sine handlinger. Det er fundamentet for demokratiet, retsstatsprincipperne, menneskerettighederne og respekten for forskellighederne i Europa. Klokkeklare europæiske værdier, som nu også skrives direkte ind i grundlaget for EU-samarbejdet med den nye forfatningstraktat for EU.

Men det særegne ved den europæiske kultur er måske især, at den har formået at standse op og beskue sig selv og dermed rejse tvivl om berettigelsen i, hvad den havde gjort og fortsat gjorde. Tvivlen er måske den europæiske grundværdi. Det

er, når tvivlen ikke får plads, at vi ser de største katastrofer i Europas historie. Se blot nazismen og kommunismen - de tvivlede sandelig ikke!

Det er tvivlen, der forandrer verden. Tvivlen siger: Behøver det være sådan? Behøver vi gøre sådan? Tvivlen stiller konstant spørgsmål ved autoriteterne og sikrer, at de fornyr sig og lytter til tvivlen. For ellers mister de deres legitimitet. Det er demokratiets kerne - både i nationalstaten og i EU.

Tvivlen går lige fra Grækenland over renæssancen og oplysningstiden til nutiden. Tvivlen gør os til europæere. "Jeg tvivler, altså er jeg europæer."

[Folkelig forankring] _Set i det lys er den danske befolkning måske en af de mest europæiske! I hvert fald har vores folkeafstemninger - og især de to, der endte med et nej - jo været med at skabe et billede af en EU-skeptisk dansk befolkning.

Men det er måske mere rigtigt at sige, at danskerne - helt i demokratiets ånd - er skeptiske over for autoriteter. For faktisk viser den ene meningsmåling efter den anden jo, at danskerne er langt bedre orienterede om EU-spørgsmål end de fleste andre landes befolkninger. At vi generelt har en yderst positiv holdning til f.eks. internationalt samarbejde, fredsbevarende indsatser og udviklingsbistand. At flere danskere synes, at EU-medlemskabet er positivt, end gennemsnittet i EU.

Set med demokratiets briller er den danske skepsis over for autoriteter sund.

Den tvinger os til konstant at holde demokratiet på mærkerne, så vi sikrer en folkelig forankring af beslutningsprocesserne, både herhjemme og i EU.

Ikke mindst ved et Europa-Parlamentsvalg og i en situation, hvor flere lande kan se frem til folkeafstemninger om en ny forfatningstraktat, er det helt afgørende at fastholde fokus på EU's folkelige forankring.

Efter min mening er der to nøgler til sikringen af EU's folkelige forankring. Den ene har at gøre med rammerne for demokrati og åbenhed i EU. Det er et hovedemne for forhandlingerne om en ny forfatningstraktat for EU. Den anden har at gøre med behovet for en nuanceret EU-debat, hvor vi må sætte lys på den konkrete EU-lovgivning og den konkrete forvaltning af EU-midler. Det er i høj grad en opgave for Europa-Parlamentet og for de kandidater til Europa-Parlamentsvalget, som deltager her på konferencen i dag.

Lad mig sige nogle ord om begge elementer.

[Et demokratisk og åbent EU] _Først de demokratiske rammer i EU.

Det er jo klart for enhver, at EU ikke har indført demokrati på nøjagtig samme måde, som det findes i medlemslandene. Hvorfor ikke? Fordi det ville indebære indførelse af en forbundsstat, og det er der ikke tilslutning til blandt EU-landene. EU er en sammenslutning af stater, der repræsenteres af deres

folkevalgte regeringer. EU ledes således repræsentativt demokratisk.

Europas styrke har altid været forskelligheden og mangfoldigheden, som i dag først og fremmest er politisk forankret i nationalstaterne. Nationalstaterne er omdrejningspunktet for EU, og EU skal naturligvis respektere nationalstaternes forskellige traditioner og kulturer. Det bliver ikke mindre væsentligt efter udvidelsen med endnu flere lande, som deler vores fælles værdier, men som hver især har forskellig historisk, politisk og økonomisk baggrund.

Udkastet til ny forfatningstraktat slår da også fast, at EU's beføjelser kommer fra medlemslandene, og at enhver beføjelse, som ikke er tillagt EU, forbliver hos medlemslandene. Og på de områder, som er tillagt EU, får de nationale parlamenter ret til at bremse forslag til EU-lovgivning, hvis blot en tredjedel af disse finder, at forslaget bryder med nærhedsprincippet. Det er efter min opfattelse også et godt forslag at give de nationale parlamenter det sidste ord i eventuelle fremtidige beslutninger i EU om at overgå fra enstemmighed til kvalificeret flertal på udvalgte politikområder. På den måde kan vi undgå at indkalde til omfattende og krævende regeringskonferencer blot for at justere beslutningsprocedurer eller andre tekniske spørgsmål.

I et EU med 25 eller flere medlemslande må beslutningsprocessen i Ministerrådet naturligvis også gøres mere demokratisk og effektiv. Fremover slår traktaten fast, at al lovgivningsarbejde i Ministerrådet skal foregå i fuld åbenhed. Samtidig er det helt nødvendigt at indføre flertalsafgørelser på langt flere områder. Ellers risikerer vi, at samarbejdet stivner, og at beslutningerne rykker fra de oplyste mødelokaler ud i korridorerne og på frokostrestauranterne. Flere flertalsafgørelser er et af hovedelementerne i forfatningstraktaten. Endelig må det gøres nemmere at træffe beslutninger ved at mindske muligheden for at danne blokerende mindretal. Løsningen i udkastet til forfatningstraktat er at

indføre et dobbelt flertal, når der skal træffes afgørelse med kvalificeret flertal. Princippet er klart: Ét land, én stemme - én borger, én stemme.

Men demokratiet i EU skal ikke kun sikres ved at styrke de nationale parlamenters og regeringers rolle. Det ene udelukker ikke det andet. Det er baggrunden for, at vi i den ene regeringskonference efter den anden har givet flere beføjelser til et direkte valgt Europa-Parlament. Udkastet til forfatningstraktat går endnu længere i den retning. Ifølge udkastet vil Europa-Parlamentet blive Ministerrådets ligestillede lovgiver på godt 75 pct. af alle retsgrundlag. I de resterende tilfælde skal Europa-Parlamentet give sin godkendelse eller høres i en eller anden form. Der er tale om en klar styrkelse af Europa-Parlamentets rolle. Hensigten er at sikre Europa-Parlamentets position som demokratisk vagthund.

Forfatningstraktaten rummer altså nyttige præciseringer af magtfordelingen mellem EU's institutioner og mellem medlemslandene og Unionen. Samtidig indføres mere åbenhed og mere effektive og demokratiske procedurer.

[En levende og nuanceret EU-debat] _ Men vi ved jo alle godt, at institutioner og procedurer ikke i sig selv sikrer et velfungerende demokrati. Dertil er der brug for det andet hovedelement i et folkeligt forankret EU-samarbejde, nemlig en aktiv og levende EU-debat. Den debat må foregå på alle niveauer. Men der hviler naturligvis et særligt ansvar på medlemmerne af Europa-Parlamentet, som EU-systemets direkte folkevalgte.

Frem for alt er det afgørende, at vi får en nuanceret EU-debat. Det må være slut

med den frugtesløse skyttegravskrig for og imod EU. Slut med blinde jubeleuropære og forstokkede unionsmodstandere. En nuanceret debat om EU må være en debat om EU både på godt og ondt. I et ægte demokrati skal tvivlen have plads, for den er grundlaget for en ordentlig debat.

Det betyder efter min opfattelse, at EU-skeptikere skal blive bedre til at anerkende de helt konkrete fordele, som EU-samarbejdet har givet og giver både Danmark og Europa.

Hvor landene før konkurrerede på protektionisme og toldbarrierer, sikrer EU's indre marked i dag en sund konkurrence på lige vilkår til gavn for Europas økonomi. Regler om dyrevelfærd, forbrugerbeskyttelse, fødevarekvalitet osv. osv. er i de snart over 450 millioner forbrugeres interesse. Hvor nogle lande før kunne vælge at se stort på f.eks. miljøbeskyttelse, har EU nu indført høje miljøstandarder, som gælder for alle EU-lande. Gennem EU-samarbejdet vil vi også få bedre muligheder for at dæmme op for og standse vor tids svøbe: Terrorismen. Terrorister er grænseoverskridende, og det må kampen mod dem derfor også være.

På alle de mange områder af et moderne samfund, hvor grænseoverskridende problemer kræver grænseoverskridende løsninger, er EU-samarbejdet ikke til at komme udenom. Det bør EU-skeptikerne erkende.

Omvendt må EU-tilhængere heller ikke lukke øjnene for de problemer, som alle systemer og bureaukratier i større eller mindre omfang lider under. Også EU.

Et eksempel er forvaltningen af EU's finansielle midler. Selvom vi i EU kun bruger en lille del af vores midler gennem den fælles EU-kasse - omkring 1 pct. af den samlede bruttonationalindkomst - så bliver det til ganske mange penge alligevel. De penge skal naturligvis anvendes forsvarligt.

Derfor er det naturligvis utilfredsstillende, når EU's regnskaber får kritiske anmærkninger af revisionsretten. Når det gælder svig og andre uregelmæssigheder i gennemførelsen af EU's budget, er løsningen ikke at lægge låg på sagerne, men at tage dem alvorligt, straffe de ansvarlige og forbedre kontrolinstrumenterne. Det er et af de områder, hvor Europa-Parlamentet helt konkret har bevist sit værd som demokratisk vagthund.

Regeringen lægger stor vægt på forebyggelse og bekæmpelse af svig og andre uregelmæssigheder i EU. Det gælder i alle faser af budgettets gennemførelse: Ved forvaltningen og kontrollen af EU-midlerne. Og ved tilbagebetalinger og sanktioner, når der konstateres uregelmæssigheder eller egentligt svig. De nødvendige konsekvenser af sager om EU-svig må drages hurtigst muligt efter, at sagerne er fuldt belyst.

Oprettelsen af et svigbekæmpelseskantor i Kommissionen er et stort skridt fremad. Men der kan afgjort gøres mere. Som regel er det også op til medlemslandene at følge op på sådanne sager. Også her kan samarbejdet styrkes, som udkastet til forfatningstraktat i øvrigt også lægger op til. Udkastet gør udtrykkeligt EU's finansielle interesser til en prioritet for samarbejdet mellem EU-landenes anklage- og politiundersøgelsesmyndigheder, det såkaldte Eurojust.

[Danmarks placering i Europa] _ Både til Europa-Parlamentsvalget og ved en kommende folkeafstemning har vi altså brug for en nuanceret EU-debat. Men vi har også brug for en debat om Danmarks overordnede placering i Europa. En debat, der tager ved lære af Europas historiske erfaringer. Og en debat, der tager et ansvar for Europas fælles fremtid.

Danmark ligger i Europa. Danmark er omgivet af større lande, som uden EU ikke ville være forpligtet til at lytte til vores synspunkter. Gennem EU stiller vi små lande på lige fod med de store, og i debatterne forud for afgørelserne har vi den vægt, som vore argumenter har.

Og hvad er alternativet til EU? Nordisk Råd? Eller som Dansk Folkeparti for ikke så længe siden beskrev det, en Norge-model? Eller som de nu beskriver det, en tilbagerulning af EU til fællesmarkedet før 1992? De, som tror, at et dansk nej vil få de øvrige EU-lande til at opgive de fordele, som det stadig tættere samarbejde siden 1992 har givet os alle, tager alvorligt fejl. Hvis nogle vil rulle EU tilbage, vil andre rulle det længere frem. Og så sprænges Europa igen og kommer til at dele sig i flere grupper, som glider stadig længere fra hinanden. Og så har vi det gamle Europa. - Men det er jo netop det, vi er glade for at være kommet af med!

EU's store fortjeneste er, at samarbejdet fundamentalt har ændret europæisk politik. Det er det forpligtende samarbejde i EU, der efter århundreders interne krige har formået at binde Europas lande så tæt sammen, at vi bliver sammen og finder fredelige løsninger - også når vi konfronteres med de alvorligste

problemer eller kriser. Hvor Europas lande før fokuserede på sikkerhed mod hinanden, handler det i dag om sikkerhed med hinanden.

Selvfølgelig kan vi hele tiden gøre det bedre. Det er jo for resten også derfor, vi laver nye traktater. De er resultatet af, at man begyndte at tvivle på, om den sidste nu var dækkende for den nye situation; om den var god nok til fremtiden.

Men tvivlen må ikke føre til handlingslammelse. Det var det, Vaclav Havel mente, da han for 10 år siden advarede om, at Europa var ved at glemme sine fundamentale værdier til fordel for en endeløs diskussion om teknik og procedurer.

Tvivlen skal derimod føre til en velovervejet handling. Til en stemme på en kandidat til Europa-Parlamentet, som deler ens anskuelser. Til en stemme i en folkeafstemning, som afspejler en grundig afvejning. Tvivlen og overvejelserne er forudsætningen for det bevidste valg hos hver og én af os. Et valg, som tager et ansvar for Danmarks og det udvidede Europas fremtid, som begynder i morgen.

Tags

Det Konservative Folkeparti, EU, Politisk tale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/jeg-tvivler-altsaa-er-jeg-europaeer-eu-og-den-folkelige-forankring>